

Prova lliure per a l'obtenció del títol de graduat/ada en educació secundària obligatòria

Convocatòria 04/2015

Àmbit de la comunicació en llengua catalana

Pauta de correcció

Nota de correcció

Perquè un alumne sigui considerat apte en l'àmbit de la comunicació ha d'obtenir una puntuació mínima de 50 punts sobre 100 com a nota global de tots els exercicis de l'àmbit. A més, ha d'haver obtingut una nota mínima de 40 punts a cadascuna de les proves de català i castellà. Si un alumne té una nota global superior a 50 sobre 100, però no ha obtingut la nota mínima en alguna de les proves de català i/o castellà, es considerarà que té l'àmbit suspès.

Quadre resum

	Puntuació mínima	Puntuació màxima
Català	40	100
Castellà	40	100
Llengua estrangera	-	100

Activitat 1

(20 punts)

Tot seguit escoltareu la secció "Entre paraules", d'en Ramon Solsona, del programa *El matí* de Catalunya Ràdio (emès el 16 d'octubre de 2013).

(Podeu consultar la transcripció del text oral al final del document.)

1. Responen les preguntes següents, relacionades amb el programa.

a) Quin és l'eslògan publicitari que es relaciona amb la paraula triada per en Ramon Solsona? (2 punts)

"Un iogurt al dia és salut i alegria".

b) Quina és la marca primigènia del iogurt? On va començar, aquesta marca, per primera vegada? (2 punts)

La marca és Danone i el lloc d'origen és Barcelona.

c) Quina és la via d'accés de moltes de les paraules noves que incorporem al lèxic? (2 punts)

La gastronomia.

d) D'on és originària la paraula *iogurt*? (2 punts)

És una paraula d'origen turc que ens arriba pels Balcans.

d) Quines són les dues pronúncies populars que fem de la paraula *iogurt*? (2 punts)

logur: la pronúncia "a la castellana".

Llegurt: la pronúncia de les persones més grans.

2. En Ramon Solsona utilitza la locució *fer forrolla* per referir-se a alguna cosa que produeix un terrabastall, un daltabaix.

Busqueu una expressió sinònima per a les locucions adverbials següents o bé expliqueu-ne el significat. (5 punts)

Sense solta ni volta	Sense sentit
A contracor	Sense ganes
De valent	Intensament
A corre-cuita	Precipitadament
Amb prou feines	Com a molt

1 punt per resposta correcta.

3. En Ramon Solsona també comenta que la paraula *iogurt* l'hem incorporada al nostre lèxic, però prové d'una altra llengua; per tant, la podem considerar un *neologisme*. De neologismes, el català n'és ple, com ocorre en altres llengües.

En el text següent, assenyalau els neologismes que hi ha i les expressions amb paraules col·loquials. (5 punts)

Vaig tenir un **flaix**. Disposava d'unes hores per a mi sol, podia fer el que em vingués de gust. Vaig pensar com m'ompliria el budell, perquè de gana en tenia i molta! Una **pizza** o una **crep** amb pernil i formatge? Quina seria la millor opció? I després de l'àpat una mica de **pànxing** assegut en algun racó de la ciutat, mentre **xatejava** amb els companys de la feina, que m'havia deixat encastats en una reunió inacabable a l'hotel.

1 punt per neologisme assenyalat correctament.

Activitat 2*(20 punts)***1. Llegiu atentament els fragments següents de l'inici de l'obra *L'escanyapobres*, de Narcís Oller (1884). Després, responeu les preguntes.**

Els mercats de Pratbell, d'antiga anomenada, van arribar a llur més gran esplendor pels encontorns de l'any 50 de la passada centúria. Acabava d'estrenar-se el tros de carretera de Madrid a La Granada, que travessa Pratbell; i, essent aquesta vila cap de jornada o de rellevament, en tocà els resultats ben aviat. Els blats de l'Urgell i de l'Aragó hi abocaven a torrentades els carros, i era negoci gras no deixar-los passar endavant, proveït com estava el país de salts d'aigua i bons molins. Així fou que, en un obrir i tancar d'ulls, l'esperit especulador dels de Pratbell comprengué la jugada i plantà arreu per tota la vila magatzems de grans, cavant sitges vora mateix dels cups. [...]

[L'Oleguer] Era altot i ossut, però magre i cap-petit. Com a bon moreu, tenia negres els cabells, sempre arranats i eren també negres nines les dels seus ulls, fredes i escorcolladores mentre escoltava, guspirejants o dolces quan la seva paraula ho requeria. Gairebé barbamec, tenia, no obstant, gruixudes celles, unides sobre el seu nas llarguet i cantellut. Però el que més caracteritzava aquella figura era la boca, tirada endavant com la del furó, amb els seus llavis tan primis i cenyits a l'os, que no podia badar-los sense fer l'efecte que ensenyava les dents per mossegar. Disposava així mateix en contra d'ell una oposició, evident al primer cop d'ull, entre els seus moviments reposats i el seu temperament nervós. En veure'l tan esprimatxat i rebe-gut, hom pressentia l'agilitat traïdora del gat i pensava: —Quan traurà les ungles? Quan em botarà al damunt?— I, no obstant, mai no les treia, mai no es barallava ni s'enardia, ningú no li havia vist perdre aquell pas de gat emperesit ni els seus costums metòdics de sempre.

a) Expliqueu amb les vostres pròpies paraules què està relatant el narrador en el primer paràgraf. *(2 punts)*

L'acció se situa al poble de Pratbell, en un temps passat. A causa de la seva localització estratègica, Pratbell es converteix en poble de pas per al comerç de blat, un lloc adient per construir-hi magatzems i activar l'activitat comercial i econòmica de la zona (orientatiu).

b) Enumereu almenys tres elements de la fesomia del personatge principal que el narrador descriu amb detall. *(3 punts)*

El fragment descriptiu ens explica, entre d'altres, com té els cabells, el color dels ulls i la seva mirada, les celles, el nas, els llavis, etc. (orientatiu).

c) Amb quins dos animals compara el narrador l'Oleguer, el personatge principal? (2 punts)

Amb el furó i amb el gat.

d) Digueu si la descripció que es fa del personatge respon a una caracterització directa o indirecta. Justifiqueu-ho. (3 punts)

La caracterització que es fa del personatge és directa, ja que és precisament el narrador qui ens en descriu la fesomia i ho fa de manera directa, perquè ens en fem un retrat immediat. No és el lector qui ha de deduir les característiques del personatge a través del que fa o de com el veuen els altres (orientatiu).

2. Localitzeu en el text: (4 punts)

- Un verb en pretèrit perfet perifràstic: **van arribar**
- Una paraula derivada d'os: **ossut**
- Una conjunció adversativa: **però**
- Un adjectiu/determinant possessiu culte: **llur**

1 punt per resposta correcta.

3. L'escanyapobres pertany a la literatura classificada com a realista i naturalista del segle XIX. Classifiqueu a continuació els autors, les obres i els gèneres a què pertanyen, que són també d'aquell segle: (6 punts)

Jacint Verdaguer – poema narratiu – teatre (drama) – *Canigó*
Terra Baixa – Àngel Guimerà

Autor	Obra	Gènere
Jacint Verdaguer	<i>Canigó</i>	Poema narratiu
Àngel Guimerà	<i>Terra Baixa</i>	Teatre (drama)

1 punt per resposta correcta.

Activitat 2

Activitat 3

(20 punts)

1. Llegiu l'article "La Fundació Jaume Bofill valora els resultats de l'Informe PISA d'adults" aparegut el 8 d'octubre de 2013 al suplement "Ara Criatures", del diari Ara. A continuació responeu les qüestions proposades.

El Programa internacional per l'avaluació de les competències dels adults (PIAAC) de l'OCDE (també conegut com el PISA d'adults) ha avaluat el rendiment en comprensió lectora i matemàtiques entre la població de 16 a 65 anys en 23 països. Des de la Fundació Jaume Bofill porten molt de temps col·laborant amb la Direcció d'Educació de l'OCDE i analitzant les dades provinents d'avaluacions internacionals com el PISA. És per aquesta raó que avui, quan s'han conegut les dades de l'Informe que deixen Espanya en les darreres posicions pel que fa a coneixements de matemàtiques i comprensió lectora, han volgut destacar alguns aspectes extrets de l'anàlisi de les dades PIAAC, tal com han estat presentades per l'OCDE en l'Informe Skills Outlook.

Aquest Informe ens indica que:

- L'aprenentatge i la formació han de tenir lloc al llarg de tota la vida. Els països amb millors resultats al PIAAC (Finlàndia, Japó, Dinamarca, Noruega) combinen sistemes de formació inicial d'elevada qualitat amb una gran cobertura i qualitat de la formació per a la població adulta (tan ocupada com a l'atur). Una formació inicial sòlida és un requisit necessari, però no suficient, per a la vida adulta. Els canvis en la societat i en el món del treball obliguen els governs i les empreses a oferir oportunitats de formació de qualitat a la població adulta al llarg de la seva vida.

- La igualtat d'oportunitats en l'accés a una formació de qualitat hauria de ser una prioritat de les autoritats educatives. Les diferències més importants de rendiment en matemàtiques i lectura entre la població adulta s'observen entre ciutadans del mateix país i no entre països. L'origen socioeconòmic, l'edat i l'ètnia són els principals determinants de les competències dels individus. Alguns països combinen elevats nivells d'excel·lència i equitat educativa (Japó, Austràlia i Països Baixos). Les polítiques de formació haurien de focalitzar els seus esforços en les poblacions més vulnerables.

- La formació és un element clau per assolir una ocupació, però també afecta altres dimensions de la qualitat de vida de les persones. Els individus amb majors competències pateixen en menor mesura la xacra de l'atur, presenten millors nivells de salut i un major compromís cívic. Les polítiques de formació són un element clau per garantir la inclusió social dels individus i la capacitat per exercir els seus drets de ciutadania. Una formació d'adults de qualitat per a tothom és un requisit democràtic bàsic i una eina clau per al desenvolupament econòmic i social dels països.

Els primers resultats de l'enquesta presenten algunes dades, referents a Espanya, que no han estat comentades encara, i entre les quals destaquen:

- Progrés educatiu: després de Corea, Espanya és el país que ha experimentat un major progrés educatiu en la mostra PIAAC. Si comparem els adults d'edat més avançada (55-64 anys) amb els més joves (16-24 anys) veiem que el salt en nivell de qualificacions i competències és molt destacat. En poques generacions el sistema educatiu ha aconseguit proporcionar qualificacions i competències a la població general que fins al moment no havia assolit.

- Les competències com a assegurança contra l'atur: a Espanya els que tenen un nivell de competències més alt (nivell 4-5) presenten una taxa d'atur molt més baixa que els adults amb un nivell de competències baix (menor a nivell 1 o 1). Encara que aquesta diferència també es troba present a la resta de països, a Espanya les diferències entre aquests dos col·lectius és molt més acusada. De manera que es demostra que uns nivells de qualificació alts condueixen a un alt nivell de competències i, per tant, asseguren un lloc de treball.

- El desaprofitement de talent: encara que els que tenen un nivell de competències més elevat aconsegueixen salvar-se de l'atur, no poden escapar tan fàcilment de la sobrequalificació. Segons les dades del PIAAC, Espanya presenta una alta proporció de treballadors que ocupen un lloc de treball per al qual estan sobrequalificats. Aquests resultats ens fan plantejar el desaprofitement de talent de la població adulta, ja que el mercat de treball espanyol ofereix poques posicions on es requereixi un nivell de competències elevat.

Per tal d'analitzar amb profunditat els resultats i estudiar quines implicacions tenen les dades per al context català, la Fundació Jaume Bofill ha emprès dues accions. En primer lloc la Fundació ha organitzat una conferència pública de presentació i discussió del projecte en el context català, on s'ha convidat el director del PIAAC, William Thorn.

Com a segona acció, la Fundació ha emprès un projecte d'investigació, coordinat pels investigadors Òscar Valiente (Universitat de Glasgow) i Queralt Capsada (Universitat Pompeu Fabra), amb la intenció de detectar els principals reptes en matèria de competències a Catalunya i proposar-ne polítiques de millora.

(Versió adaptada)

a) Amb qui col·labora i a què es dedica la Fundació Jaume Bofill? (2 punts)

Amb la Direcció d'Educació de l'OCDE i analitza les dades provinents d'avaluacions internacionals com PISA.

b) Com s'anomena oficialment l'Informe PISA d'adults? (1 punt)

El Programa Internacional per l'Avaluació de les Competències dels Adults – PIAAC.

c) Al tercer paràgraf de la lectura s'afirma que "Una formació inicial sòlida és un requisit necessari, però no suficient, per a la vida adulta". Què vol dir aquesta afirmació? (2 punts)

Els països que obtenen millors resultats en aquest informe proporcionen als seus ciutadans una formació inicial sòlida i la reforcen al llarg de tota la vida (orientatiu).

d) Al cinquè paràgraf s'afirma que "La formació és un element clau per assolir una ocupació, però també afecta altres dimensions de la qualitat de vida de les persones". A quines altres esferes de la vida individual fa referència aquesta afirmació, segons l'Informe? (2 punts)

Els individus amb majors competències pateixen en menor mesura la xacra de l'atur, presenten millors nivells de salut i un major compromís cívic. Les polítiques de formació són un element clau per garantir la inclusió social dels individus i la capacitat per exercir els seus drets de ciutadania (orientatiu).

e) Les dades que es presenten a l'Informe en relació amb el progrés educatiu d'Espanya són positives o negatives? Justifiqueu-ne la resposta. (2 punts)

Són positives, ja que les persones més joves han assolit uns nivells de qualificació i competències molt més bones que les persones adultes, i això ha succeït en els últims temps (orientatiu).

f) Assenyaleu almenys una de les accions que ha emprès la Fundació Bofill per aprofundir en l'anàlisi de les dades de l'Informe. (1 punt)

(O bé) Organitza una conferència pública;

(O bé) Ha emprès un projecte d'investigació.

2. Relacioneu cadascuna de les paraules que teniu a continuació, extretes del text, amb la seva definició. (5 punts)

ètnia – vulnerable – talent – xacra – equitat

Xacra	Mal físic que pateix algú com a deixalla d'una malaltia.
Talent	Disposició d'ànim bona o dolenta per fer alguna cosa.
Vulnerable	Susceptible d'ésser afectat per allò que hom diu, d'ésser convençut o vençut en una discussió, en una qüestió, etc.
Ètnia	Comunitat humana definida per criteris culturals o lingüístics.
Equitat	Adaptació de la norma jurídica a cada cas concret, per evitar una interpretació rígida dels preceptes legals.

3. Tenint en compte les oracions relacionades amb el text, feu els exercicis següents. (5 punts)

a) Transformeu l'oració passiva següent en una oració activa: *Algunes dades encara no han estat comentades per part dels experts.*

Els experts encara no han comentat algunes dades.

b) En l'oració: *La igualtat d'oportunitats en l'accés a una formació de qualitat hauria de ser una prioritat per a les autoritats educatives*, assenyaieu-ne el subjecte.

La igualtat d'oportunitats en l'accés a una formació de qualitat.

c) En l'oració: *Aquests resultats ens fan plantejar el desaprofitement de talent de la població adulta*, digueu quina funció sintàctica acompanya el pronom subratllat.

Complement indirecte.

d) En l'oració: *L'origen socioeconòmic, l'edat i l'ètnia són els principals determinants de les competències dels individus*, digueu quin tipus de verb és el verb subratllat.

Verb atributiu o copulatiu.

e) En l'oració: *Espanya és el país que ha experimentat un major progrés educatiu en la mostra PIAAC*, digueu quin és l'antecedent del pronom subratllat.

(El) país.

1 punt per resposta correcta.

Activitat 4

(40 punts)

Escolliu *una* d'aquestes dues opcions:

- **Opció 1.** Un dels temes importants derivats de l'Informe PIAAC, resumit al text de l'activitat 3, és el de la formació al llarg de la vida. Redacteu un text argumentatiu en què exposeu la vostra posició en relació amb la necessitat de formar-se permanentment o no. El text ha de tenir entre 150 i 200 paraules.
- **Opció 2.** Escriviu un text descriptiu d'una persona propera a vosaltres a la qual admireu. N'heu de fer la descripció tant física com psicològica. El text ha de tenir entre 150 i 200 paraules.

A continuació s'ofereixen uns criteris de correcció orientatius.

Valoració global (10 punts)

Es valora si el text expressa amb claredat idees i conceptes, si s'ajusta al tema demanat, i si el lèxic i la sintaxi són adequats.

Estructura i presentació (10 punts)

Es valora si els arguments estan presentats de manera ordenada, amb una distribució correcta en paràgrafs, si la puntuació és adequada, els connectors escaients i si la forma del text s'adequa al format demanat.

Correcció ortogràfica i gramatical (20 punts)

Es valora la correcció ortogràfica i gramatical, es penalitza especialment la manca de correcció que dificulta la comprensió del text. Suggestim descomptar 1 punt per cada errada ortogràfica.

- Si un text conté més de 20 errades ortogràfiques o les que hi ha dificulten la comprensió del text, aquesta activitat es pot puntuar amb un 0.
- Si un text no s'ajusta a l'extensió (té menys de 100 paraules) o al tema, aquesta activitat es pot puntuar amb un 0.

Activitat 4

PUNTUACIÓ TOTAL
Puntuació màxima: 100 punts

Transcripció del text oral (secció “Entre paraules”, d'en Ramon Solsona, del programa *El matí de Catalunya Ràdio*, emès el 16 d'octubre de 2013)

(Música de fons)

MT: Ramon Solsona, quina és la paraula que has triat?

RS: La porto endarrerida de fa uns dies, l'he anat allargant, allargant, però ja no m'agunto més: IOGURT.

MT: logurt.

RS: logurt, perquè hi ha la campanya aquesta “Un IOGURT al dia és salut i alegria”.

MT: Un IOGURT al dia...

RS: I perquè fa uns dies, El Matí va dedicar...

MT: Vam parlar-ne, vam parlar-ne amb la Marta Romagosa a “la societat es mou”.

RS: Efectivament, jo ho vaig seguir amb interès, perquè va sortir també una mica la història...

MT: L'origen del IOGURT.

RS: L'origen, com, doncs, a través... la marca Danone, que va començar aquí a Barcelona, eh?...

MT: I a tu, et crida l'atenció el... el nom, per què?

RS: Em crida, em crida l'atenció. Primer perquè vull fer una consideració general que serveix per tot i és que, eh... l'intercanvi cultural es manifesta sobretot amb el menjar, amb el menjar, sempre. Aleshores, és clar, quan arriba un menjar nou, un producte nou, una manera de cuinar nova, un plat nou, incorporem la paraula de seguida, però de seguida. Imagina't la quantitat de paraules que...

MT: Sobretot si l'aliment triomfa.

RS: Si l'aliment triomfa, és clar. Però, quantes paraules japoneses hem après referides al menjar que fa un període curt és que ignoràvem completament. Aleshores va entrar el IOGURT a començaments del segle XX a través de la casa Danone, que va néixer a Barcelona i aleshores es va plantejar, com sempre, què passa amb una paraula que ve de fora. IOGURT és una paraula dels Balcans, dels Balcans, que ens ha arribat a través de diverses llengües, de fet és turca, però que ens ha arribat pels Balcans, com passa sempre amb les paraules que van saltant d'una llengua a una altra i cada idioma l'ha adaptada a la seva manera.

MT: A la seva manera, sí.

RS: En català, fixa't que abans he dit: “un IOGURT al dia és salut i alegria”. No ho he dit bé.

MT: No?

RS: Havia d'haver dit: “un IOGURT al dia”...

MT: IOGURT al dia?

RS: Perquè acaba amb te.

MT: L'hem d'acabar amb te?

RS: La paraula...

MT: No és d'aquestes tes que no són sonores?

RS: Bé, jo crec que la pronunciem a la castellana, eh, això, entre tu i jo, eh? És a dir que tenim tendència a dir IOGUR. Però m'agrada remarcar que en diverses llengües, per exemple si vas a Itàlia, no demanes un IOGURT, has de demanar un iògurt.

MT: lògurt!

RS: L'accent és diferent. Però hi ha tres coses que vull dir a propòsit del IOGURT. Sobretot una que és la pronunciació, per això de la te final que deies.

MT: Sí...

RS: Eh, sí que es pronuncia. Almenys les àvies el pronunciaven, aquells “llegurts”.

MT: “Llegurts”...

RS: “Lle...”, “Llegurts”...

MT: A la Segarra deien “llegurts”.

RS: “Llegurts”, “llegurts”!

MT: El Pep Casanoves que és de Blesa....

RS: Encara hi ha gent que diu “llegurt”, “llagurt”.

MT: “Dóna’m un llegurt”.

RS: Però aixís, adaptat com passa gairebé sempre...

MT: Amb ella.

RS: ...Amb les paraules estrangeres que les adaptes, en fi, per aproximació fonètica.

MT: Però es diu bastant igual en tots els idiomes, no, IOGURT?

RS: Sí, sí, sí. Aquesta és popular catalana i per això m’agrada subratllar-la i tenia ganes de dir-ho. L’altra és els cossos Danone, és a dir, com la publicitat, que jo crec que això ja s’està esvaint...

MT: Però en què estàs pensant, Ramon, per favor, en què estàs pensant? Els cossos Danone...

RS: No, el llenguatge està impregnat també de la publicitat i aquesta va fer forrolla, eh?

MT: Oi tant!

RS: I segurament ja es va apagant, eh, però...

MT: Va fer terrabastall...

RS: Va fer terrabastall. I acabo amb una paraula nova, una...

MT: Digue’m

RS: Una IOGURTERIA, que, ara que surten tants establiments nous: pernileria, sandvitxeries, bé, aquests que venen fum digital, tot això.

MT: De fet hi ha IOGURTERA.

RS: Hi ha IOGURTERES, efectivament.

MT: Hi ha IOGURTERES.

RS: Suposo que els ha passat el moment d’esplendor, però la IOGURTERIA és una paraula nova a partir d’una que va ser nova en el seu moment, fa aproximadament cent anys.

MT: Ramon Solsona, moltíssimes gràcies.

RS: Fins demà.

MT: Mònica Terribas

RS: Ramon Solsona